

Prancūzija

Valstybių narių teisė - Prancūzija

Šiame skyriuje rasite rasite įvairių Prancūzijos teisės šaltinių apžvalgą.

Teisės šaltiniai

Prancūzijos teisę daugiausia sudaro rašytinės teisės normos, vadinamieji **teisės šaltiniai**. Tai gali būti ne tik teisės normos, galiojančios valstybėse arba tarp valstybių, nacionaliniu mastu, bet ir nacionalinių ar tarptautinių teismų praktika arba vietos lygmeniu nustatytos teisės normos, kaip antai savivaldybių arba profesinių organizacijų, pvz., gydytojų kolegijos potvarkiai, piliečių sukurtos ir jų santykiuose galiojančios teisės normos, kaip antai kolektyviniai susitarimai arba sutartys ir galų gale paprasčiausi papročiai.

Visi teisės šaltiniai tvarkomi pagal **teisės normų hierarchiją**. Taigi nauja teisės norma:

- turi atitikti ankstesnes aukštesnio lygmens teisės normas,
- gali iš dalies keisti ankstesnes to paties lygmens teisės normas,
- panaikina priešingas žemesnio lygmens teisės normas.

Tarptautinės teisės šaltiniai

Tarptautinės sutartys ir susitarimai

Prancūzijoje sutartis įsigalioja, jeigu yra ratifikuojama, patvirtinama ir paskelbiama. Kai kurios sutartys Prancūzijos teismų sistemoje **taikomos tiesiogiai**, o kitos turi būti **perkeltamos į jos teisę**, priimant nacionalinės teisės nuostatą.

Europos Sąjungos teisė

Europos Sąjungos teisės sąvoka apima Europos Sąjungos institucijų nustatytas taisykles. Tai gali būti rekomendacijos, nuomonės, reglamentai, sprendimai arba direktyvos.

Nacionalinės teisės šaltiniai

Konstituciniai reikalavimai

- 1958 m. spalio 4 d. Konstitucija;
- 1946 m. spalio 27 d. Konstitucijos preambulė, 1789 m. rugpjūčio 26 d. Žmogaus ir piliečio teisių deklaracija ir pagrindiniai principai, pripažinti Respublikos įstatymuose, kurie joje minimi;
- konstituciniai įstatymai, kurie, prieš paskelbiant viešai, pateikiami Konstitucinei Tarybai ir kuriais papildoma Konstitucija.

Teisėkūrai taikomi reikalavimai

Parlamento priimtas įstatymas turi atitikti Konstituciją. Kai, prieš viešai paskelbiant įstatymą, kreipiamasi į Konstitucinę Tarybą, ji tikrina **įstatymo konstitucingumą**, t. y., ar įstatymas atitinka Konstituciją. Į Konstitucinę Tarybą gali kreiptis Respublikos Prezidentas, Ministras Pirmininkas, Nacionalinės asamblėjos ir Senato pirmininkai, šešiasdešimt Nacionalinės asamblėjos deputatų arba šešiasdešimt senatorių. Be to, Valstybės Taryba arba Kasacinis teismas Konstitucinei Tarybai gali perduoti nagrinėti prašymus dėl galiojančių įstatymų panaikinimo, pateiktus teisės subjektų, byloje, kurioje taikytini šie įstatymai, ginčijančių jų atitiktį Konstitucijos garantuojamoms teisėms ir laisvėms.

Pagal Konstitucijos 55 straipsnį, Prancūzijoje ratifikuotos tarptautinės sutartys yra viršesnės už įstatymus. Taigi administracinių ir baudžiamųjų bylų teisėjas netaiko įstatymo, kuris atrodo nesuderinamas su sutartimi, nesvarbu, ar ji sudaryta prieš priimant įstatymą, ar po jo priėmimo.

Reglamentavimo priemonės

1. Potvarkiai

Pagal Konstitucijos 38 straipsnį **Vyriausybė** gali prašyti Parlamento leisti, įgyvendinant savo programą, aiškiai apibrėžtą laikotarpį imtis įstatymuose numatytų priemonių. Kol nutarimų nepatvirtino įstatymų leidėjas, formaliai jie turi įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų galią ir iki patvirtinimo gali būti ginčijami administraciniame teisme.

3. Reglamentai

Reglamentai **skirstomi pagal juos leidžiančią instituciją**:

1. Respublikos Prezidento arba Ministro Pirmininko dekretai (kai jie priimami Ministrų taryboje arba Valstybės Taryboje, gali būti iš dalies keičiami tik tomis pačiomis sąlygomis);
2. dekretai tarp ministerijų arba atskirų ministerijų dekretai;
3. dekoncentruotų valstybės institucijų (prefekto, mero..) arba decentralizuotų vietos (savivaldybės, departamento, regiono) valdžios institucijų priimami sprendimai dėl nuostatų.

5. Kolektyvinės sutartys

Darbo kodekse nustatytos bendrosios taisyklės, taikomos darbo sąlygoms. Jų laikydamiesi, privataus sektoriaus socialiniai partneriai (darbdaviai ir darbuotojų profesinės sąjungos) derasi dėl tarpusavio sutarčių ir susitarimų. Jose nustatomos visos darbo sąlygos ir socialinės garantijos, taikomos atitinkamų organizacijų darbuotojams (perdirbimo pramonė ir prekyba, jaunų darbuotojų būstai, papildomosios pensijos kaupimo institucijos...) . **Kolektyviniuose susitarimuose** reglamentuojama tiksliai tam tikra konkreti sritis (darbo užmokestis, darbo laikas ir t. t.). Kolektyvinės sutartys ir susitarimai gali būti sudaromi šakos (visų įmonių, tam tikroje teritorijoje vykdančių tą pačią veiklą), įmonės arba įstaigos lygmeniu. Darbo, socialinių santykių, šeimos ir solidarumo ministerija arba Žemės ūkio ir žuvininkystės ministerija gali „išplėsti“ kolektyvinę sutartį: tokiu atveju ji taikoma visoms atitinkamos veiklos šakos organizacijoms.

Bendrosios kompetencijos teismų ir administracinių teismų sprendimai

Sprendimus gali priimti bendrosios kompetencijos **teismai** arba administraciniai **teismai**. Bendrosios kompetencijos teismų sprendimuose aiškinama teisė, tačiau iš esmės jie taikomi tik nagrinėjamai bylai. Administracinių teismų sprendimai viršesni už įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus, nes gali juos panaikinti, tačiau menkesni už įstatymus.

Institucinė sąranga

Teisėkūros procesas Prancūzijoje

Įstatymo **projektą**, kurį inicijuoja vyriausybė ir kurį ministras teikia Ministrų Tarybai, reikia skirti nuo įstatymo **pasiūlymo**, kurį inicijuoja Parlamentas. Įstatymo projektas arba įstatymo pasiūlymas pateikiamas Nacionalinei Asamblėjai arba Senatui.

Tada Parlamentas išnagrinėja įstatymo tekstą. Įstatymas priimamas, jeigu abeji Parlamento rūmai patvirtina tą patį jo tekstą.

Abiem asamblėjoms nesutariant, šaukiama mišri paritetinė komisija. Šiam komitetui, kurį sudaro 7 Nacionalinės asamblėjos nariai ir 7 senatoriai, pavedama pasiūlyti bendrą įstatymo tekstą, kurį kiekviena asamblėja paprastai svarsto po du kartus.

Tačiau vyriausybė gali imtis paspartintos procedūros; tokiu atveju mišri paritetinė komisija sudaroma jau pasibaigus pirmajam svarstymui.

Respublikos prezidentas įstatymą paskelbia (t. y. pasirašo) per 15 dienų nuo parlamento priimto teksto perdavimo vyriausybei. Per šį laikotarpį prezidentas gali prašyti įstatymą išnagrinėti iš naujo, o Konstituciniam Teismui gali būti pateiktas prašymas patikrinti, ar įstatymas atitinka Konstituciją.

Patvirtintas įstatymas įsigalioja po paskelbimo Oficialiajame leidinyje.

Įstatymų ir reglamentų skelbimas

Siekiant kad įstatymai ir reglamentai būtų privalomi, jie turi būti **paskelbiami piliečiams susipažinti**. Taigi apie atskirus aktus turi būti pranešta asmenims, kuriems jie taikomi, o nuostatai turi būti skelbiami viešai.

Taisyklės, susijusios su įstatymų ir reglamentų įsigaliojimu, nuo 2004 m. birželio 1 d. iš dalies pakeistos 2004 m. vasario 20 d. potvarkiu Nr. 2004-164. Civilinio kodekso 1 straipsnyje nustatyta, kad **teisės aktai įsigalioja kitą dieną po jų paskelbimo Oficialiajame leidinyje**, nebent būtų nurodyta kitaip.

Tačiau skubos atvejais tą pačią dieną, kai yra paskelbiami, įsigalioja įstatymai, kurių patvirtinimo dekretuose apie tai nurodoma, ir administracinės teisės aktai, kurie tokia tvarka skelbiami specialiu Vyriausybės nurodymu.

Be **dekretų, Oficialiajame leidinyje skelbiami ir nuostatai**, patvirtinti kompetentingų nacionalinio lygmens valstybės institucijų (ministerijų nutarimai, savarankiškų administracinių institucijų aktai...). Ministrų nutarimai dažnai skelbiami ir oficialiuose ministerijų biuleteniuose.

Paskelbimas tikrai oficialiame biuletenyje galimas tik tuo atveju, jei nuostatai taikomi tikrai labai specifinei administracijos darbuotojų kategorijai (visų pirma ministerijos pareigūnams ir tarnautojams).

Vietos valdžios institucijų aktams taikomos specialios paskelbimo sąlygos. Jie Oficialiajame leidinyje neskelbiami.

Aplinkraščiai arba instrukcijos iš principo neturi reglamentuojamosios galios. Šiuose aktuose pateikiami tikrai nurodymai tarnyboms dėl įstatymų ir dekretų taikymo arba patikslinamas kai kurių nuostatų aiškinimas.

Kad būtų taikomi, aplinkraščiai ir instrukcijos turi būti skelbiami šiam tikslui numatytoje ministro pirmininko interneto svetainėje (2008 m. gruodžio 8 d. Dekretas 2008-1281). Įprastas būdas yra paskelbimas oficialiuose ministerijų biuleteniuose. Oficialiajame leidinyje skelbiami tik patys svarbiausi aplinkraščiai.

Teisinių duomenų bankai

Viešasis teisinių duomenų bazes Prancūzijoje tvarko Viešoji platinimo internete tarnyba (*Service public de diffusion sur l'internet, SPDDI*), įsteigta [2002 m. rugpjūčio 7 d. dekretu Nr. 2002-1064](#) ([tekstas anglų kalba](#)).

Ši sistema tiksliai paaiškinama [aiškinamajame rašte](#) dėl tinklalapyje [Légifrance](#) pateikiamų duomenų pakartotinio panaudojimo.

[Légifrance](#) pateikiama tokia informacija:

- kodeksų, įstatymų ir reglamentų suvestinės versijos (**duomenų bazė „Legi“**),
- dokumentai, skelbiami Oficialiojo leidinio leidime „įstatymai ir dekretai“ (**duomenų bazė „Jorf“**),
- išplėstinės nacionalinės kolektyvinės sutartys (**duomenų bazė „Kali“**),
- Konstitucinės Tarybos sprendimai (**duomenų bazė „Constit“**),
- Kasacinio teismo ir Apeliacinių teismų sprendimai (**duomenų bazėje „Cass“** skelbiami sprendimai taip pat skelbiami ir Oficialiajame leidinyje, **duomenų bazėje „Inca“** – neskelbti sprendimai, **duomenų bazėje „Capp“** – Apeliacinių teismų sprendimai),
- Valstybės Tarybos ir Konfliktų teismo sprendimai, administracinių apeliacinių teismų sprendimai ir atrinkti administracinių teismų sprendimai (**duomenų bazė „Jade“**),
- Nacionalinės informatikos ir laisvių komisijos (*Commission nationale de l'informatique et des libertés, CNIL*) nutarimai (**duomenų bazė „CNIL“**).

Viešoji platinimo internete tarnyba kuruoja ir kitus tinklalapius, kurie prieinami tiesiogiai arba per tinklalapį [Légifrance](#):

- [Audito Rūmų](#) tinklalapyje galima susipažinti su finansinių teismo institucijų sprendimais,
- kiekvienos ministerijos tinklalapyje pateikiamas jos oficialusis leidinys,
- Generalinės mokesčių valdybos (*Direction générale des impôts*) tinklalapyje pateikiami [mokesčių dokumentai](#),
- Užsienio ir Europos reikalų ministerijos tinklalapyje pateikiamos tarptautinės sutartys (bazė „[Pacte](#)“).

Kiekviename pirmiau nurodytame tinklalapyje pateikiama informacija apie pirmiau minėtų antrosios kategorijos duomenų atsisiuntimo ir pakartotinio panaudojimo sąlygas.

Tinklalapyje „Légifrance“ galima rasti ir pirmiau išvardytų [duomenų bazių katalogą](#).

Pateikiamas ir [Légifrance leidimų kainoraštis](#).

Duomenų bazės

Toliau pateikiamas neišsamus teisinių duomenų bazių sąrašas:

- Duomenų bazėje [LEGI](#) pateikiamos konsoliduotos kodeksų, įstatymų ir reglamentų versijos.

- Duomenų bazėje [JORF](#) pateikiami dokumentai, skelbiami Oficialiojo leidinio leidime „įstatymai ir dekretai“.
- Duomenų bazėje [KALI](#) pateikiamos išplėstinės nacionalinės kolektyvinės sutartys.
- Duomenų bazėje [CONSTIT](#) pateikiami Konstitucinės Tarybos sprendimai.
- Duomenų bazėje [JADE](#) pateikiami Valstybės Tarybos ir Konfliktų teismo sprendimai, administracinių apeliacinių teismų sprendimai ir atrinkti administracinių teismų sprendimai.
- Duomenų bazėje [CNIL](#) pateikiami Nacionalinės informatikos ir laisvių komisijos (*Commission nationale de l'informatique et des libertés*, CNIL) nutarimai.

[Kasacinio teismo](#) sprendimus galima rasti jo tinklalapyje.

Interneto tarnyboje galima užsisakyti [Kasacinio teismo sprendimus](#) ir kai kurių [Kasacinio teismo sprendimų vertimus](#) į anglų, arabų ir mandarinų kalbas.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 13/12/2016